

HADİS DERSLERİNİN ÖNEMİ*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh, ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve selem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ, ve külle muhdesetin bid'ah, ve külle bid'atin dalâleh, ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n- nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثًا لِيُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ أَوْ تُثَلَّمَ
بِهِ بِدْعَةٌ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ

(حل. عن ابن عباس)

RE. 398/13 (Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen li-tukâme bihî sünnetün, ev túsleme bihî bid'atün, fehüve fi'l-cenneh.)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin rahmeti, selâmı, bereketi, lütfu, keremi cümlelerin üzerine olsun. Allah-u Teâlâ Hazretleri yaptığınız ibadetleri kabul eylesin... Rahmetine, ikramına, lütfuna vesile eylesin... Dualarınızı kabul eylesin. Hacetlerinizi reva eylesin.

Peygamberimiz SAS Hazretlerinin, hadisi şeriflerinden bir nebze, bir demet hocamız Ahmet Ziyaüddin Gümüşhanevi hazretlerinin, *Ramuzü'l-Ehadis* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şeriflerin okunmasına ve izahına geçmeden önce boynumuzun borcu bir vazifeyi edâ edelim. Evvelen ve hâsseten Peygamber SAS Efendimizin rûh-u pâki için, ve onun cümle mübarek alinin ashabının edvânının ahbabının ruhları için, sair evliya, mürselînin ve cümle evliyâullahın ve hâsseten Ümmet-i

Muhammed'in mürşid ve mürebbîleri olan sadaat ve meşayihî turûk-u aliyemiz cümlesinin ve halifelerinin, müridlerinin, mühiblerinin, tabiilerinin, müntesiplerinin ruhları için;

Okuduğumuz eseri cem ve te'lif etmiş olan Gümüşhânevî Hocamız'ın ruhu için, kendisinden feyz aldığımız Muhammed Zâhid-i Bursevî Hocamızın ruhu için, şu içinde hadis-i şerif okuduğumuz caminin banisi İskenderpaşa'nın ruhu için, bu caminin çevresinde yatanların ruhları için, bu caminin içinden gelmiş geçmiş olan imamların, müezzinlerin, vaizlerin, hatiplerin, cemaatin ruhları için, bu beldede medfun bulunan evliyaullahın, sahabe-i kiramın, enbiyaullahın ve sâir mü'minîn ve mü'minâtın ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadisi şerifleri dinlemeye gelmiş olan siz kardeşlerimizin ahirete göçmüş olan bütün yakınlarının ve sevdiklerinin ruhlarına hediye olsun diye; hayatta olan biz müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp, sâlih ameller işleyip, huzuruna sevdiği ve razı olduğu bir kul olarak varmamıza vesile olması için buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerif okuyup öyle başlayalım!

.....

a. Hadis Öğrenmenin Fazileti

Dersin başında metnini okumuş olduğumuz hadis-i şerifi Abdullah ibn-i Abbas RA rivayet eylemiş. Ebû Nuaym'ın *Hilyetü'l- Evliyâ*'sında var. Peygamber SAS bu hadis-i şerifinde; kendisinin hadislerini öğrenip başkalarına nakletmenin fazileti hakkında bizi irşad ediyor.

Şu anda bizim yaptığımız iş nedir?

Peygamber Efendimiz'in hadislerini okumak, dinlemek ve ondan sonra başkalarına nakletmek. Bunun fazl u keremi nedir, bu hadis-i şerifte göreceğiz. Peygamber SAS buyurmuş ki:¹

مَنْ أَدَّى إِلَى أُمَّتِي حَدِيثًا لَتُقَامَ بِهِ سُنَّةٌ أَوْ تُثَلَّمَ
بِهِ بَدْعَةٌ فَهُوَ فِي الْجَنَّةِ

(حل. عن ابن عباس)

¹ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.X, s.44; İbn-i Asâkir, *el-Erbaîn fî Menâkibi Ümmehâti'l-Mü'minîn*, c.I, s.33; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.158, no:28815; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.403, no:45471.

RE. 398/13 (*Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen li-tukâme bihî sünnetün, ev tûsleme bihî bid'atün, fehüve fi'l-cenneh.*)

(*Men eddâ ilâ ümmetî hadîsen*) “Her kim benim ümmetime bir hadis rivayet eder, naklederse.”

Hadis, Arapça’da söz demek, cem’i *ehâdîs* gelir. Burada hadis diyor ama maksat lalettayin birinin sözü değil, Peygamber Efendimiz’in hadisi.

“Kim benim ümmetime benim hadisimi nakleder, verir, öğretirse...” Neden? (*Li-tükâme bihî sünnetün*) “Onunla bir sünnet yerine gelsin, ifa olsun, ikâme olunsun, tatbik olunsun diye. Öğrensinler de bu sünneti yapsınlar diye... (*Ev tûsleme bihî bid'atün*) Bir bid’atin gediği kapatılsın diye bu hadisi şerifi kim öğretirse; (*fehüve fi'l-cenneh*) böyle yapan kimse cennettedir.”

O halde yaptığımız işin ehemmiyetini bilelim!

Ne yapıyoruz? Bu kürsüden Mehmed Zahid Kotku Hocamız’dan aldığımız emir üzerine, hocalarımızın adetini devam ettirmek üzere hadis okuyoruz.

Siz ne yapıyorsunuz? Peygamber SAS Efendimiz’in hadîs-i şeriflerini dinliyorsunuz.

Neden dinliyorsunuz? Bu sünnet tatbik edilsin; hem kendim tatbik edeyim hem de başkalarına nakledeyim, onlar tatbik etsin; veyahut da sünnet bilinsin de bid’atlerin önü kesilsin; insanlar yalan yanlış yollardan gitmesin, sünnete aykırı bir ömür sürmesinler, ters işler yapmasınlar, bid’atlere dalmasınlar, dinin aslı esası bozulmasın, müslümanlar raydan çıkmasın, yoldan sapmasın diye...

“Kim böyle öğrenirse... (*Fehüve fi'l-cenneh*)
İşte böyle yapan bir kimse cennetlidir.”

Demek ki bu hadîs-i şerif, bu dersin başında bizler için büyük bir müjde oldu. Hem de o kadar büyük bir müjde ki, (*hadisen*) diyor; bir hadis bile olsa...

“–Bütün hadis-i şeriflerimi öğrensin de, dinin aslına, esasına, inceliklerine yüzde yüz vâkıf olsun da, hakiki, derin bir din alimi olsun da, engin bir bilgiye sahip olsun da, o zaman cennete sokarım.” demiyor. “Kim benim ümmetime bir hadisi naklederse, böyle yapan kimse cennettedir” diyor.

O bakımdan bu hadîs-i şerifleri can kulağıyla dinlemek lâzım.

İmam Mâlik, Mâlikî mezhebinin imamı Rh.A, kendisi aynı zamanda mezhep imamı, fakih; bir taraftan da hadis râvîsi. Peygamber Efendimiz'den duyanlar kendisinden sonrakilere nakletmişler, onlar da daha sonrakilere nakletmişler; biz hadisleri onlardan almışız.

Aslında biz de sırayla “Ben bunu şundan duydum, şundan duydum.” diye Peygamber Efendimiz'e kadar kimlerden bize kadar ulaşmışsa söylememiz lâzım. Önümüzdeki kitap bizi bu zahmetten kurtarıyor; çünkü o kaynağını, yerini gösteriyor da, biz sadece yerini söyleyince meseleyi kökünden halletmiş oluyoruz.

Eskiden böyle kitaplar yokken Peygamber Efendimiz'in devrinden sonra yaşayanlar kimden aldığını söylemek zorundaydı; buna rivayet zinciri, halkası derler. "Bunu kimden aldın, o kimden duydu, o Rasûlüllah'a nasıl bağlanıyor?" bildirmek gerekiyordu. El-hamdü lillâh şimdi iş kolaylaştı.

İmam Mâlik Hazretleri hem fakîh, hem din bilgini, hem muhaddis, hadis râvisi. Bir kimse kapısını çalıp kendisine müracaat edince, sorunca:

"—Ne yapacaksın, bir dinî mesele mi öğrenmek istiyorsun?"

"—Evet, bir dinî mesele öğrenmek istiyorum, müşkülüm var, onu öğreneceğim." derse, "Sor bakalım." der, cevabını verir, gönderirmiş.

Dikkat edin:

"—Hayır, ben dini mesele sormayacağım. Siz hadis râvîsisiniz ya, muhaddissiniz ya; siz hadis söyleyin, ben sizden hadis yazacağım. Ben de sizden alacağım, öbür tarafa hadis nakledeceğim. Ben de hadis topluyorum, sizden hadis rivayeti almak için geldim." derse;

"—Pekiye öyleyse, buyur içeri." der, o şahsı içeri alırmış.

Kendisi evin öbür tarafına gider, tepeden tırnağı bir gusül abdesti alırmış. Misafirin girdiği odaya, o zamana kadar başka işte kullanmadığı en güzel rahleyi koydurur, üstüne en güzel örtüyü örttürür, buhurdan yaktırırmış; ortalığı güzel, hoş kokularla kokulandırırmış. Kendisi başka

zaman giymediği en güzel cübbesini giyer, en güzel sarığını sarar, kemâl-i ciddiyet ile gelir, orada, "Rasûlüllah'tan filanca nakletmiş, o ötekisine nakletmiş, ben filancadan duydum, Rasûlüllah şöyle buyurdu" diye ciddi ciddi, tane tane hadisi rivayet edermiş.

Bu kadar ciddi bu iş. Bu kadar önemli. Zaten bu kadar ehemmiyet verilmeseydi, bu kadar itina gösterilmeseydi bu sözler bize kadar gelemezdi. Kelimesi kelimesine gelmesindeki esas amil nedir? Bu ciddiyettir.

Onun için ne yaptığımızı, ne kadar sevaplı bir iş yaptığımızı bilelim.

"—Kardeşlerimiz var, tatil, pazar günü, bir yere gidiyorlar, şurayı geziyorlar, burayı geziyorlar. Ama buradaki sevabın ne kadar çok olduğunu bir bilseler." Hocamız öyle derdi.

Başka yere gitmeyin tatil günü. Neden pazar günü okunuyor bu hadisi şerif? Herkes gelebilir diye. Sair gün olsa gelemez.

Ama herkes bir gezmeye gidiyor; bir kıra, pikniğe gidiyor, buradaki esas güzel, mânevî ziyafeti kaçırıyor. Bu kadar ehemmiyetli bu iş.

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemizi ehl-i hadis eylesin... Hadisi öğrenen, başkalarına öğreten, kendisi tatbik eden, sünnetin yayılmasına, bidatin yıkılmasına sebep olan, hayırlı faaliyet gösteren insanlardan eylesin...

b. Zekât Vermenin Faydası

Câbir ibn-i Abdullah Hazretleri'nden rivayet edilmiş ikinci hadisi şerif. Bu hadîs-i şerif de zekât hakkında... Peygamber SAS buyurmuş ki:²

مَنْ أَدَّى زَكَاةَ مَالِهِ فَقَدْ ذَهَبَ عَنْهُ شَرُّهُ

(طس. عن جابر)

RE. 399/1 (*Men eddâ zekâte mâlihî, fekad zehebe anhü şerrüh*) “Kim malının zekâtını öderse, müstahak olanlara verirse; (*fekad zehebe anhü şerrüh*) muhakkak o malın şerri onun üzerinden gider.”

Biraz açıklayalım:

Demek ki, malımızın üzerinde fukaranın hakkı var. Neyle belli? Çok âyetlerle belli.

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

(المعارج: ٢٥ - ٢٦)

(*Ve'llezîne fî emvâlihîm hakkun ma'lûm. Li's-sâili ve'l- mahrûm.*) [Onların mallarında muhtac ve yoksullar için belirli bir hak vardır.] (Meâric, 70/25-26) buyruluyor.

Zekât hakkında çok âyetler var. Malımızda fukaranın hakkı var. Peygamber Efendimiz onun için öderse diyor. Bu hakkı ödeyeceğiz,

² Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.II, s.161, no:1579; Heysemî, *Mecmaü'z- Zevâid*, c.III, s.200, no:4334; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.297, no:15778; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.404, no:45475.

boynumuzun borcu; istersem veririm, istemezsem vermem tarzında değil. Paramızla, malımızla üzerimize terettüp eden bu mâlî vecibemizi yerine getireceğiz; fakire vereceğiz, yerine vereceğiz. Nerelere verilmesi gerekiyorsa vereceğiz. Böyle yaparsak malımızın şerrinden kurtulmuş oluruz veyahut üzerimize gelecek şerden yakayı sıyırmış oluruz.

Nedir üzerimize gelecek şerler?

Eğer bir insan malının zekâtını vermezse, dünyada malı âfetlere uğrar. Birisini anlattılar: Kapalıçarşı yangını çıkmış, demişler ki:

“—Kapalı çarşı yanıyor duymadın mı? Senin dükkânın da Kapalıçarşı’da.”

Demiş ki:

—”Bildiğim kadarıyla malımın zekâtını muntazam verdim.

Umarım ki Mevlâ benim dükkânımı yakmaz.”

Yangının ortasında tek kalmış dükkânı. O zaman ismini söylemişlerdi, şimdi aklımda değil.

Yine bir başka ihvanımızdan kardeşimiz, ağabeyimiz, büyüğümüz baba dostumuz bir kimse vardı. Onun da dükkânının yanına kadar olan bütün dükkânlar yandı, tam orada durdu, onun dükkânına bir zarar gelmedi. Dünyada afetleri olur. Zekâtı verilmedi mi, malın insanın başına çeşitli felâketler gelir. Ahirette de Allah’a âsi olmanın, zekât vermemenin cezası ayrıca çekilir.

Zekâtı ne zaman olursa vermek lazım. “Ramazan geçti.” Demeyin, ne zaman olursa verilir. Ramazan’da verilir, Ramazan’dan sonra verilir. Malın üzerinden tam bir sene geçince onun zekâtı verilir. Koyunlar için başkadır, sığır için başkadır, her şeyin bir ölçüsü vardır; ilmihâl kitaplarında genişçe yazılmıştır. Malınızın zekâtını verin.

Allah-u Teâlâ hazretleri zekâtı verilen malı bereketlendirir, zekâtı verilmediği zaman insanın başına çok çeşitli sıkıntılar, dertler gelir. O insan cimrilikten kurtulmuş olmaz; bir insanın cimrilikten kurtulmasının ilk şartı, ilk emaresi onun zekât vermesidir. Zekâtı vermezse cömert değil, kendisinin olmayan malın üzerinde duruyor; fukaranın malı, malının arasına karışıyor.

Zekât Arapça’da “temizlemek” demektir.

Neden o paraya zekât ismi verilmiştir? Onu çıkarıp verdiği zaman malın temiz oluyor; aksi takdirde malın şaibeli kalıyor. Üzerinde başkasına ait mal var.

“—Senin kasanda, kesende, senin elinin altında. Başkasının malını tasarruf etmeye, vermemeye utanmıyor musun?” gibi kirli oluyor. Onu bilerek malınızın zekâtını vermekten çekinmeyin!

Allah-u Teâlâ Hazretleri zekât verirken malı artırır. Peygamber Efendimiz yeminle söylüyor:

“—Vallahi verilen sadakadan mal azalmaz.”

Sadaka hem “nafile sadaka” hem de “zekât” mânasına gelir. Verilen şeyden mal azalmaz; Allah başka bir yerden bereket verir, artırır.

Bunu iyice bilin. Çok misaller var. Günümüzden hakikî misaller var.

Birisi gelmiş. Bir dükkândan para istemek için. Tanıdığımız bir hacı kardeşimiz anlattı. “Filancanın dükkânına gittim.”

Dükkân sahibi; ‘Siz piyasayı dolaşın, alacağınız yerlerden alın, bana akşam gelin.’ dedi. Akşamüstü gittik, o zamanın parası ile üç beş bin lira verir diye düşündük, Piyasayı da gezdiler gördüler kimin ne kadar para verdiğini. Küçücük dükkân. Çıkartmış elli bin lira vermiş. “Bizim umduğumuzun on misli fazlasını verdi.” diyor. Hangi zamanda? Mesela bundan yedi, sekiz sene önce. O zaman elli bin lira vermiş.

Verirken de; ‘İnşaallah önümüzdeki sene daha çok vereceğim. Bu sene bu kadarcık verdik, kusuruma bakmayın!’ demiş,

Bu da güzel bir şeydir. Hayırlı şeylere şimdiden niyet edin. Zekâtımı bu Ramazan’da vermiştim ama önümüzdeki Ramazan’da inşaallah gene vereceğim daha çok vereceğim filan diye. İyi şeylere niyet etmekte fayda vardır. Çünkü insan bir hayra niyet edip de yapmasa bile, Allah ona ecir verir. Bunu bilin, iyi şeylere niyet edin önceden.

“Bir dahaki sene gittik; o şahıs iki yüz elli bin lira verdi.” dedi. Bir senede iki yüz elli bin lira vermiş, ikinci gidişlerinde Bir daha ki sene bir dahaki sene derken, bana anlattıkları senede yirmi milyon bir yere vermiş. Bir iki milyonda bizim tanıdığımız bir başka yere vermiş. Başka yerlere vermese bile yirmi iki milyon vermiş. Yirmi iki milyon zekât verince, kendisinin malı ne kadar demek? Allah daha çok vermiş.

Demek ki evvelki senelerde hulûs-i kalp ile beş bin lira, elli bin lira verirken getirmiş. Allah işini geliştirmiş geliştirmiş milyonlar verecek hâle getirmiş. İşte canlı misali İsterseniz gelin adını söyleyeyim, isterseniz adresini vereyim gidin kendisine sorun. Hep kitaplardan nakledecek değiliz ya. Zamanımızda da Allah-u Teâlâ Hazretleri iyi kullara mükâfat verir eskiden de, zamanımızda da Allah-u Teâlâ Hazretlerinin çeşitli kerametleri, ikramları kullar üzerinde görülür eskiden de görülmüş.

Hep kitaplarda değil ki. Allah’ın iyi kulları eskiden de yaşamış şimdi de var. Sen bilmezsin ben bilmem ama Allah’ın has kulları vardır. Senin gafil gafil yatıp uyuduğun zamanda geceleyin gözyaşı döküp ibadet eden, nice hayırlar peşinde koşan, nice Allah’a has halis ibadet eden kullar vardır. Sen kendini düzeltmeye bak, hüsn-ü zan eyle.

Sen kendini düzeltmeye bak, hüsn-ü zan eyle.

c. Müslüman Kardeşini Sevindirmek

Bu hadîs-i şerif de İbn-i Abbas RA tarafından rivayet edilmiş. Dâre Kutnî rivayet etmiş, Ebü'ş-Şeyh rivayet etmiş. “Bu mânayı açıklayan daha başka hadîs-i şerifler de var.” diye Hocamız şerhdüşmüş:³

مَنْ أَدْخَلَ عَلَى مُؤْمِنٍ سُورًا فَقَدْ سَرَّنِي وَ مَنْ
سَرَّنِي فَقَدْ اتَّخَذَ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا وَمَنْ اتَّخَذَ عِنْدَ
اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ تَمَسَّهُ النَّارُ أَبَدًا

(قط. فى الأفراد، وأبو الشيخ فى الثواب عن ابن عباس)

RE. 399/2 (*Men edhale alâ mü'minin sürûren, fekad serranî; ve men serranî, fekad ittehaze inda'llâhi ahden; ve meni'ttehaze inda'llâhi ahden, felen temessehü'n-nâru ebedâ.*)

Bu hadîs-i şerifte Peygamber Efendimiz şöyle buyuruyor:

(*Men edhale alâ mü'minin sürûren*) “Kim bir müslümana neşe, sürur, sevinç verirse, dahil ederse gönlüne. Kalbine neşe verirse, sevinç verirse bugünkü dilimiz ifadesiyle kim bir müslümanı sevindirirse, kim bir müslümanın gönlüne sevindirecek bir şey bahşederse, yaptığı hareketle gönlünü hoş ederse, gönlünü alırsa, sevindirirse...”

³ İbnü'l-Cevzî, *İlelü'l-Mütenâhiyye*, c.II, s.514, no:851; İbn-i Hacer, *Lisânü'l- Mîzân*, c.II, s.507, no:2031; Zehebî, *Mîzânü'l-İ'tidal*, c.II, s.103, no:3009; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.431, no:16411; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.396, no:45431.

Bakın dikkat edin; Peygamber Efendimiz ne buyurmuş? (*Fekad serranî*) “Muhakkak beni sevindirmiş olur.”

Neden? Müslümanların velisi, sahibi Peygamber Efendimiz de onun için. Sen kendini sahipsiz mi sanıyorsun, veyahut karşıdaki müslümanı sahipsiz mi sanıyorsun; hepimizin arkasında Rasûlüllah’ın şefakâtı, sevgisi var.

Ona ümmet olursak, ne buyuruyor:⁴

⁴ Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.649, no:4739; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2435; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.213, no:13245; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.387, no:6468; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.139, no:228; Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.I, s.258, no:749; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.IV, s.43, no:3556; Ebû Ya’lâ, *Müsned*, c.VI, s.40, no:3284; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.287, no:310; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.VIII, s.17, no:15616; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.VII, s.261; Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.I, s.166, no:236; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.325, no:6963; Ziyâü’l-Makdîsî, *el-Ehâdîsü’l-Muhtâre*, c.II, s.241, no:1549; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.361, no:689; Hâris, *Müsned*, c.IV, s.304, no:1120; Buhârî, *Târih-i Kebîr*, c.I, s.170, no:509; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.I, s.349; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.I, s.396, no:366; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XIII, s.409; Mizzî, *Tehzîbü’l-Kemâl*, c.IV, s.78, no:671; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.I, s.448, no:1401; Enes ibn-i Mâlik RA’dan.

Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.625, no:2436; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.II, s.1441, no:4310; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XIV, s.386, no:6467; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.140, no:231; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.233, no:1669; Beyhakî, *Şuabü’l-İman*, c.I, s.287, no:311; Ebû Nuaym, *Hilyetü’l-Evliyâ*, c.III, s.201; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.351, no:3578; Câbir ibn-i Abdullah RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.XI, s.189, no:11454; Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.V, s.75, no:4713; İbn-i Adiy, *Kâmil fi’d-Duafâ*, c.VI, s.349; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.VI, s.124, no:428; Abdullah ibn-i Abbas RA’dan.

Taberânî, *Mu’cemü’l-Evsat*, c.VI, s.106, no:5492; Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.244, no:5840; İbn-i Ebî Âsım, *es-Sünneh*, c.II, s.360, no:688; İbn-i Hacer, *Lisânü’l-Mîzân*, c.III, s.189, no:753; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XIV, s.398, no:39055; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.10, no:1557; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XIII, s.416, no:13429.

شَفَاعَتِي لِأَهْلِ الْكِبَائِرِ مِنْ أُمَّتِي

(حم. د. ت. ن. ع. حب. طب. ك. هب. ض. عن أنس؛ ط. ه. ت. طب. ك. حل. ض. هب. وابن خزيمة
عن جابر؛ خط. عن ابن عمر؛ قط. خط. عن كعب بن عجرة؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 306/3 (*Şefâatî li-ehli'l-kebâiri min ümmetî*) “Benim şefaati, ümmetimin büyük günah işleyenlerinedir.”

Onlara da; “Siz günah işlemişsiniz, çekilin huzurumdan, yüzünüzü görmemeyim.” demeyecek Peygamber Efendimiz. (*Ümmetî, ümmetî*) “Benim ümmetim, ümmetim, ey ümmetim!” diye, “Yâ Rabbi! Ümmetimi bağışla.” diye Mi’rac’da yalvardığı gibi şefakati çok. Onun için sen bir müslümanı sevindirirsen Rasûlüllah’ı sevindirmiş olacaksın. Öyle buyuruyor Peygamber efendimiz. Hem de fekad kelimesini getirmiş söylüyor, muhakkak manasına... (*Serranî*) dese, “Beni sevindirir” demek olur. (*Fekad serranî*) “Muhakkak beni sevindirmiş olur.” diyor; Garanti olsun diye.

(*Men serranî*) “Kim ki beni sevindirir, (*fekad ittehaze inda’llâhi ahden*) Allah indinde bir anlaşma sahibi olur, Allah indinde bir anlaşmaya kavuşmuş olur.”

Nasıl karşılıklı anlaşma yaptığımız zaman hukuka riayet ediliyor, insanlar arasında bir anlaşma olduğu zaman; Allah’a karşı bir anlaşma meydana gelmiş oluyor.

(*Ve men’ittehaze inde’llâhi ahden*) “Kimin de Allah huzurunda anlaşması olursa, (*felen temessehü’n-nâru ebedâ*) ona asla cehennem ateşi değmeyecek.” Çünkü Allah ile ahid yapmış,

Allah ile anlaşmalı; Allah-u Teâlâ Hazretleri onu cehenneme atmaz.

Bu hadîs-i şeriften ne anlıyoruz?

Birbirimizi sevindirmeye, müslümanın gönlünü hoş etmeye, kalp yıkmamaya, kalp kırmamaya çalışmamız lazım! Müslüman kardeşinin, akrabasının değil, kendi has kardeşinin değil, kendi has çocuğunun değil, yabancı müslüman kardeşinin de; onun bile... Derece derece, bir de akrabalığı, komşuluğu olursa, bir de başka bağlantıları olursa, o zaman daha da kuvvetlenir iş.

“—Nasıl olur da gönül alırım, nasıl olur da kalp yaparım, nasıl olur da bir insanı sevindiririm?” diye ona bakın!

İkram edin. Yerinizi ikram edin:

“—Buyur sen otur!” deyin.

Cebinizde bir şey varsa onu ikram edin:

“—Buyurun beraber bir çay içelim!” deyin.

“—Bu akşam tuz ekmek yiyelim, çorba içelim, buyur!” deyin veyahut “Size bir yardımım olur mu?” deyin!

Rahatsızsa ziyaretine gidin, bir sıkıntılı zamanda yardımına koşun! Ağır bir yük taşıyorsa, “Yarısını ben taşıyayım!” deyin. Yarım elma, gönül alma... Gönül almaya çalışın, kalp yapmaya çalışın. Böyle yapınca Rasûlüllah’ı sevindirmiş olursunuz, Allah ile ahid yapmış olursunuz; cehennem ateşi size asla tesir etmez.

Hepimiz cehennemden kurtulmak istiyoruz:

(*Allâhümme ecirnâ mine'n-nâr... Allâhümme ecirnâmine'n-nâr!*) “Yâ Rabbi! Bizi cehennemden korusun. Yâ Rabbi! Bizi cehenneme atma!” diyoruz. Bunun çaresi, başka müslümanları sevindirmek.

d. At Yarışı ve Kumar

Bu da bir kumar olacak durum ile ilgili hadisi şerif. Ahmed ibn-i Hanbel’de, Ebû Dâvûd’da, Beyhâkî’de, Müstedrek’de, Nesai’de var. Ebû Hüreyre RA’dan:⁵

مَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ وَهُوَ لَا يَأْمَنُ أَنْ يَسْبِقَ
فَلَيْسَ بِقِمَارٍ وَمَنْ أَدْخَلَ فَرَسًا بَيْنَ فَرَسَيْنِ وَهُوَ
أَمِنَ أَنْ يَسْبِقَ فَهُوَ قِمَارٌ

(حم . د . ه . عن أبي هريرة)

(*Men edhale feresen beyne fereseyni, ve hüve lâ yü'minü en yesbika, feleyse bi-kımârin; ve men edhale feresen beyne fereseyni, ve kad âmene en yesbika, fehüve kımâr.*)

⁵ Ebu Davud. *Sünen*, c.VII, s.142, no:2215; İbn-i Mace, *Sünen*, c.VIII, s.415, no:2867; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.505, no:10564; Hakim, *Müstedrek*, c.II, s.125, no:2536; Taberani. *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.62, no:36 13; Beyhaki, *Sünenü'l-Kübra*, c.X, s.20, no:19555; Dara Kutni, *Sünen*, c.IV, s.111, no:33; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.XII, s.499, no:34238; Tahavi, *Müşkilü'l-Asar*, c.IV, s.437, no:1629; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummal, c.IV, s.345, no:10820; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.345, no:10820.

Şimdi insanlar yarış yapabilir, müsabaka yapabilir. Müsabakaya mükâfat konulabilir. Bunlar normal. Bir de kumar vardır. “Şöyle yaparsan sen kazanacaksın, böyle yaparsam ben kazanacağım.” Kumar haramdır, yasaklanmıştır. Dinimizde müsabaka serbest.

İki at yarışıyor; ortaya mükâfat konmuş. Bu durumu düşünün: (*Men edhale feresen*) “Kim bir at sokarsa, (*beyne fereseyni*) yarışan iki atın arasına bir at daha koyarsa; (*ve hüve lâ yü'minü en yesbika*) bir bilgisi, ön tecrübesi yok kanaati yok. “Bu ötekileri geçer. Bu çok müstesna, kıymetli bir at.” diye bir ön bilgisi yok. (*Feleyse bi-kımârin*) O zaman kumar değil, müsabakadır.”

Ama bu atın kalitesini biliyorsa, “Bu atı ben biliyorum, bu çok müstesna bir at, bildiğin at değil meşhur atlardan” diye biliyor da sokuyorsa, o zaman kumardır.” Besbelli ki kendisi geçecek, kazanacak; Peygamber Efendimiz; “O zaman kumar olur.” diyor.

Şimdi atların yarışması biraz azaldı ama, hadis geldi diye bahsedelim. Bugünkü at yarışları, bahs-i müşterekler, onlar tamamen kumar bahsine giriyor. Burada müsabaka; “iki at arasındaki yarışma, ortaya bir mükâfat koyma” konusunda bir husus.

e. Ev Halkını Sevindirmek

Bu hadîs-i şerif, ev halkını sevindirmekle ilgili. Yine Câbir ibn- i Abdullah RA tarafından rivayet edilmiş bir hadîs-i şerif. Peygamber Efendimiz şöyle buyurmuş:⁶

⁶ *Kenzü'l-Ummal*, c.XVI, s.379, no:44995; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.396, no:45430.

RE. 399/4 (*Men edhale alâ ehl-i beytin sürûren, haleka'llâhu min zâlike's-sürûri halkan, yestağfirûne lehû ilâ-yevmi'l-kıyâme.*)

(*Men edhale*) “Kim sokarsa, (*alâ ehl-i beytin sürûren*) kim bir ev halkını sevindirirse, onların gönlüne sevinç verirse, sevindirecek bir şey yaparsa; (*Haleka'llâhu min zâlike's-sürûri*) Allah bu sevinçten bir mahlûkat yaratır. (*Testağfirûne lehû ilâ- yevmi'l-kıyâmeti*) O da kıyamete kadar o sevindiren kimseye istiğfar eder.”

Allah kâdir mi? Kâdir...

Bilmediğimiz çok esrarlı bir kâinat içinde miyiz? Evet. İşte o sevinme üzerine Allah bir mahlûkat yaratır. Belki bir melek, belki daha bilmediğimiz bir varlık. O varlık daima; “Yâ Rabbi! Şu ev halkını sevindiren filanca kulunu affeyle, mağfired eyle...” diye kıyamete kadar dua eder durur. Bu da yine deminki gibi insanları sevindirmek meselesini takviye eden bir hadîs-i şerif oldu.

f. Ezandan Sonra Camiden Çıkmak

Osman ibn-i Affan RA'dan rivayet edilmiş bir hasen hadisi şerif. Camide bulunup da ezan okunurken dışarı çıkan insanla ilgili. Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁷

⁷ İbn-i Mâce. *Sünen*, c.II, s.437, no:726; Deylemi, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.580, no:5815; Hz. Osman RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.698, no:20988; *Camii'l-Ehadis*, c.XLI, s.397, no:45437.

مَنْ أَدْرَكَهُ الْأَذَانَ فِي الْمَسْجِدِ ثُمَّ خَرَجَ لَمْ يَخْرُجْ
لِحَاجَتِهِ وَهُوَ لَا يُرِيدُ الرَّجْعَةَ فَهُوَ مُنَافِقٌ

(.ه. عن عثمان)

(*Men edrekehü'l-ezânü fi'l-mescidi, sümme harace, lem yahruc li-hâcetin, ve hüve lâ yürîdü'r-ric'ate, ve hüve münâfikun.*)

(*Men edrekehü'l-ezânü fi'l-mescid*) “Kime mescidde ezan yetişirse; yani kendisi mescidde iken ezan okunmaya başlarsa; (*sümme harace*) ezana rağmen mescidden çıkarsa... (*Lem yahruc li-hâcetin*) Bir ihtiyacından dolayı çıkmadıysa; ‘Abdest tazeleyeceğim!’ veyahut ‘Aman şunu yapıp da geleyim.’ gibi bir mecburiyetten dolayı çıkmadıysa... (Ve hüve lâ yürîdü'r-ric'ate) Geri dönmeyi de düşünmüyorsa, (ve hüve münâfikun) o kimse münâfıktır.”

Onun için mesciddeyken ezan okunuyorsa, mümkünse namazı kılın, öyle gidin. Çünkü davet oldu, Allah ibadetine davet etti; namazı kıl, öyle git. Ezan okunurken çıkıyor gidiyor dönmeyi de düşünmüyor; bu münafıklık alametidir. Ezan okundu mu, orada o namazı kılışın.

Osman ibn-i Affan, biliyorsunuz Peygamber Efendimiz'in üçüncü halifesidir. Ebû Bekr-i Sıddîk, Ömerü'l-Faruk, Osman ibn- i Afvan... Kur'anı Kerim'i cem eden, Peygamber Efendimiz'in iki kızıyla evlenmek şerefine ermiş olan Osmân-ı Zinnûreyn Hazretleri rivayet etmiş.

g. Ana Babanın Rızası

Bu da ana babaya sevgi, saygı, hizmet, hürmet hakkında bir hadîs-i şeriftir. Menbalarına bakalım: Taberânî, Ahmed b. Hanbel ve daha başka kaynaklarda geçmiş. Übey ibn-i Mâlik'ten rivayet olunmuş bir hadîs-i şerif:⁸

مَنْ أَدْرَكَ وَالِدَيْهِ أَوْ أَحَدَهُمَا ثُمَّ دَخَلَ النَّارَ مِنْ
بَعْدِ ذَلِكَ فَأَبْعَدَهُ اللَّهُ وَأَسْحَقَهُ

(ط.حم. والبغوى، والباوردى، وابن السكن، وابن قانع، حل.طب، وسعيد بن منصور عن أبي مالك)

RE. 399/6 (*Men edreke vâlideyhi ev ehadehümâ, sümme dehale'n-nâre ba'de zâlike, feeb'adehu'llàhu ve eshakahû*)

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:

(*Men edreke vâlideyhi*) “Kim ana babasına yetişmişse; (evhadehümâ) veya sadece anasına veya babasına bir tanesine yetişmişse...”

İnsan ana babasına yetişemeyebilir mi?

Tabi. Küçükken vefat ediverirler, kendisi küçükten öksüz olur yani daha buluğa ermeden akli başına gelmeden kaybetmiş olabilir.

“—Kim öyle olmamış da anasına babasına yetişmişse veyahut bir tanesine yetişmişse; ya annesi, ya babası... (*Sümme dehale'n- nâr*)

⁸ İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.II, s.176, no:591; Tayalisi, *Müsned*, c.I, s.187, no:1321; İbn-i Ebi Şeybe, *Musannef*, c.II, s.176; Beyhaki, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.196, no:7885; Taberani, *Mu'cemü'l-Kebir*, c.XIX, s.291, no:649; Übey ibn-i Malik RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.XVI, s.478, no:45538; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.402, no:45468.

Sonra âhirette cehenneme giderse, (*min ba'di zâlike*) anne babasına veya sadece annesine ve babasına yetiştiği halde bir de ahirette cehenneme giderse... (*Feeb'adehu'llàhu ve eshakah*) Allah onu tard eylesin, uzak eylesin, parça parça ufalasın.”

Peygamber SAS Efendimiz; “Olur mu böyle şey!” demek istiyor, beddua ediyor.

“—Anasına babasına ya da bir tanesine yetişecek, bir de cehenneme girecek; hay uzak olasıca!” diyor Peygamber efendimiz öyle kimseye.

Ne demek? Bu şu demektir ki:

“—Bir insan anne babasına hürmet edecek, hizmet edecek de, onun hayır duasını alacak da cenneti kazanacak.” demektir.

Kazanır demek. Yani hizmet ederse, mutlaka cenneti kazanır. O kadar garantili gibidir ki bu iş, muhakkak kazanması o kadar kesin gibidir ki, “Cehenneme giderse ne yaparsa yapsın! Hak etti.” demek oluyor.

“—Hem yetişmiş, haydi görmese neyse, hem de cenneti kazanamamış, ne kadar ahmakmış!” demek.

Burada ana babaya hürmet etmenin ehemmiyeti bu tarzda ifade edilmiş oluyor.

h. Ana-babanın Evlat Üzerindeki Hakları

Hocamız Rh.A aşağıda güzel bir ibare toplamış; şöyle diyor:

“—Anne babanın evlat üzerinde on tane hakkı vardır.”

Onları sıralayıvereyim, aklınızda tutunuz. Hadisin kendisinde değil de açıklamak babında... Anaya babaya nasıl hürmet etmeyi gösteren bir açıklama olsun diye. On tane hakkı vardır annenin babanın evlat üzerinde

1. (*İze'htâcâ ile't-taâmi et'amehümâ*) “Ana babanın evlat üzerindeki birinci hakkı; yemeğe ihtiyaçlara varsa, evladın onları yedirip doyurmasıdır.”

Kendisi yiyor, ana babası aç; olmaz! Ana babasını doyurmak boynunun borcudur; aç bırakmayacak, doyuracak. Bu devirde açlık biraz zor, umumiyetle insanlar gıdasız kalmıyorlar ama eskiden çok kıtlıklar, çok sıkıntılar olmuş. Bizim bildiğimiz, alıştığımız durum, eskiden beri olan bir şey değil. Şimdi her şey bollaştı; traktörler çalışıyor, üretim muntazam, kamyonlar fazla malları oradan oraya naklediyor, ticaret gelişmiş; bolluk var.

Eskiden insanlar ne sıkıntılar çekmişler. Peygamber Efendimiz'in zamanında bir hurmayı “al biraz sen em ondan sonra ver arkadaşına biraz o emsin sonra o arkadaşına versin biraz o emsin” bir hurmayı kaç kişinin ağzında döndürdükleri var. Açlıktan, sıkıntıdan.

Ebû Bekr-i Sıddîk RA Efendimiz'in rivayet ettiği bir hadîs-i şerif var:

Bir gece Rasûlüllah SAS Efendimiz'in evinde yiyecek hiçbir şey yokmuş. Bu, çok olan bir şeydi, çünkü depo etmezdi eline ne gelirse verirdi. Bir senelik yiyecek ihtiyacını karşılayacak miktarda koyun gelse, bir başkasına “Al şu koyunları!” derdi, akşama bırakmazdı. Ondandır...

Yoksa bizim gibi olsaydı, ne kadar zengin olurdu. İstemedi. Hiç yanında bir şey depo etmedi. Gece elinde biraz dirhem dinar kalsa, uykudan uyanıp dağıttı fukaraya...

Açlıktan uyku tutmamış, dışarı çıkmış. Ebû Bekir Efendimiz'le karşılaşılıyor. Ebû Bekir Efendimiz de evinde bir şey olmadığı için dışarı çıkmış. Halbuki müslüman olduğu zaman doksan bin dinarı vardı, hatırlı bir zengindi, hepsini Allah yolunda Rasûlüllah'ın hizmetine verdi. Ondan sonra yürüyorlar beraber karanlıkta, karşılıklarına bir karartı daha çıkıyor; bakıyorlar, Hz. Ömer.

“—Sen niye çıktın gecenin bu vaktinde?”

“—Yâ Rasûlallah! Sizi çıkartan sebep beni de çıkarttı.”

Onun da evinde bir şey yokmuş, düşünün, evde hiçbir şey olmaması ne demek? Açlıktan uyku tutmaması...

Nihayet gitmişler; şu anda adını söyleyemeyeceğim, sahabeden bir zâtın geceleyin kapısını çalmışlar. O da onları görünce, gecenin içinde hanesine üç tane güneş doğmuş gibi Rasulüllah Efendimiz, Ebû Bekr-i Sıddık Efendimiz, Hz. Ömer Efendimiz... Bayram yapmış, kapıyı açmış, buyur etmiş içeriye...

“—Buyur yâ Rasûlallah!”

Hemen ilk başta salkımıyla bir hurma dalı getirmiş Dalından kopartılmamış hurmayı, salkımıyla getirmiş önlerine koymuş.

“—Bunları yiyedurun yâ Rasûlüllah!” diye.

Hurmalarda böyle ne kadar güzel olur dalında bilseniz. Onlar yerken bir kaybolmuş, hemen gitmiş bir hayvan kesmiş; onlara ziyafet çekmiş.

Bazen Rasûlüllah Efendimiz'e gelirdi birisi:

“—Yâ Rasûlallah! Hiç bir şeyim yok.” dediklerinde;

“—Verilebilecek bir şey var mı?” diye eve haber gönderirdi.

“—Yâ Rasûlallah! Evimizde hiçbir şey yok.” deyince cemaate döner, sorardı;

“—Hanginiz bu kardeşi evinde misafir eder?”

Bir keresinde birisi;

“—Allah rızası için ben götürüp misafir edeyim.” diyor.

Eve geliyor, çoluk çocuğu var, kendi hanımı var; kendilerine yetecek miktardan az bir yiyecekleri var. Diyor ki:

“—Çocukları erkenden yatır, mumu da söndür! Biz kaşığı takırdatalım, yemeği misafire yedirelim!”

Misafiri öyle doyurmuşlar. Yani anlayın o devirlerde ne kadar sıkıntı olduğunu.

Demek ki aç olursa, doyuracak. Ana babanın evlat üzerindeki haklarına dönüyoruz., açsa, ihtiyacı varsa, ana babasını doyuracak bir.

2. *(Ve's-sânî ize'htâcâ ile'l-kisveti kesâhümâ)* İkincisi; giyime ihtiyaçları varsa giydirecek, ana babasının sırtını çıplak bırakmayacak.

Şimdi de el-hamdü lillâh bir örtü bulabiliyor, bollaştı ama bundan kırk elli sene önce bazı yaşlı cemaatimiz bilirler, eskiden böyle bez

ve saire bu kadar bol değildi. Her evde tezgâh vardı; insanlar yünü eğirir, kendileri dokurlardı kumaş bu kadar bol değildi yama yama öyle giyerlerdi.

Hatta bir keresinde hocalardan biri anlatıyor:

“—Hiç unutmuyorum, babamlar bir şeker çuvalı bulmuşlar, ele geçirmişler ganimet gibi. Anam o şeker çuvalından diz altına kadar bir pantolon yapmıştı. Artık o şeker çuvalından yapılan pantolonla şöyle bir dolaştım bayram günü diyor. bütün çocuklara ne kadar çalım sattım diyor. Şeker çuvalından yapılmış bir pantolon. Düşünün böyleydi yani eskiden.

Böyle giyime ihtiyacı varsa giydirecek.

3. (Ve's-sâlisi ize'htâcâ ile'l-hizmeti hâdemehümâ) Üçüncüsü; “Eğer hizmete ihtiyacı varsa hizmet edecek.”

4. (Ve'r-rabi' izâ deâhu ecâbehümâ) “Çağırırlarsa gelecek. (Ve haderehümâ) Yanlarına gelecek.”

“—Ey oğlum gel.” dediği zaman gelmezlik yapmayacak.

Bununla ilgili çok hadiseler var ama kısa kesiyorum.

5. (Ve'l-hâmisü emerâhu bi-emrin etâhümâ) “Bir şey yapmasını emrederse, yapacak; (mâ lem ye'mür bi'l-mâsiyeti) “Masiyeti emretmedikçe...”

“—Günahı işle, iç şu içkiyi” gibi şeyler derse, olmaz.

6. (Et-tekellümü bi'l-lîni) “Yumuşak konuşacak.”

فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أُفٍّ وَلَا تَنْهَرْهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا

كَرِيمًا

(الإسراء: ٢٣)

(Felâ tekul lehümâ üffin ve lâ tenherhümâ)
“Sakın onlara öf bile deme, sert bir ifade kullanma! (Ve kul lehümâ kavlen kerîmâ) Onlara güzel söz söyle!” (İsrâ, 17/23) diye Kur’ân-ı Kerîm’de de bildirilmiş.

7. (Ve’s-sâbiu lâ yed’û bi’smihimâ) “Onları isimleriyle çağırma!”

“—Ahmet gel, Ayşe hanım gel.” diye ismiyle hitap etmeyecek. Neden? İsmiyle hitap etmek büyüklere olmaz, küçüklere olur. Hürmetin bir şekli de ona ismiyle hitap etmeyecek. “Babacığım, anacığım” diyecek, ismiyle hitap etmek olmayacak. Hocaya da öyle.

Ramazan’da hep hatırıma geldi de söyleyemedim.

(Allâhümme salli alâ muhammedin) diyorlar. (Seyyidinâ muhammedin) olacak; “Efendimiz Muhammed” mânasına. Sadece Muhammed diye düz olarak adını söylemek biraz uygunsuz oluyor.

8. (Ve’s-sâminü yemşî halfehümâ) “Sekizincisi; arkalarından yürüyecek, önlerinden gitmeyecek. “ O da bir hürmet ifadesi.

9. (Ve’t-tâsi’u en yerdâ lehümâ mâ yerdâ li-nefsih) “Kendisi için sevdiği, istediği şeyi onlar için de isteyecek. Canı ne istiyorsa...”

Kendisinin nasıl bir muamele görmesini istiyorsa öyle muamele edecek; canı neleri istiyorsa nelerden hoşlanıyorsa onlara da onu temenni edecek. Kendisini onların yerine koyacak, kendisi için istediğini onlar için de isteyecek.

(Ve yekrehü lehümâ mâ yekrehü li-nefsih) “Kendisinin hoşlanmadığı şeylerden onların namına da hoşlanmayacak, yapmamaya çalışacak.”

10. *(Ve'l-âşirü en yed'uva'llâhe lehümâ bi'l-mağfireti kemâ yed'û bi-nefsih)* “Onuncusu; kendi nefsi için Allah’a dua ettiği gibi onlar için de dua edecek; duayı terk etmeyecek.”

Allah-u Teâlâ Hazretleri cümlemize ana babasına acıkınca yediren, çıplak olunca giydiren, hizmet gerektikçe hizmet eden, çağırdığı zaman davetine gelen, yanına koşan, konuştuğu zaman yumuşak konuşan, isimleriyle hitap etmeyen, arkasından edeple yürüyen, kendisinin sevdiği şeyleri onlar için isteyen, kendisinin hoşlanmadığı şeylerden onlar için de hoşlanmayan, yapmayan; onların arkasından, gıyabında dua eden hayırlı evlatlar nasib eylesin...

i. Cemaate Yetişmek

Bu hadîs-i şerif, Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiştir. Peygamber Efendimiz bu hadisi şerifte buyuruyor ki:⁹

⁹ Hatîb-i Bağdadi, *Tarih-i Bağdad*, c.XI, s.256, no:6011; Ebu Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.727, no:21129; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.402, no:45463.

مَنْ أَدْرَكَ مِنَ الْجُمُعَةِ رَكْعَةً أَضَافَ إِلَيْهَا أُخْرَى
وَمَنْ أَدْرَكَهُمْ فِي التَّشْهَدِ صَلَّى أَرْبَعًا

(ق. حل. عن أبي هريرة)

RE. 399/7 (*Men edreke mine'l-cumu'ati rek'aten, edafe ileyhâ uhrâ; ve men edrekehüm fî't-teşehhüdi, sallâ erbaan*)

“—Kim cuma namazının bir rekâtına yetişirse, ona ikinci rekâtı ekler.”

Kişi biraz geç kaldı; hatip hutbeden inip farzına durmuş, bir rekâtına yetişti. İmam selam verdikten sonra, ikinci rekâta tamamlar. “Eğer teşehhüde rastlarsa; ikinci rekâtı kaçırdı, tam tahiyât'a oturdukları zaman yetişti. O zaman dört rekât namaz kılması gerekir.” buyruluyor.

Bu hususta başka hadîs-i şerifleri de incelemiş. Şerhte diyor ki;

“—Ekseri ulemâ böyle demiştir.”

Atâ, Tâvus, Mücâhid, Mekhûl...

Bazıları da; “Hutbeye yetişemedi mi dört kılar.” demişler ama bizim mezhebimiz öyle değil.

Bizim mezhebimiz ve Ebû Hanife:

“—Eğer otururken rastlamışsa. iki rekât kılacak.” diyor.

Biliyorsunuz zaman zaman söylüyorum, Hadîs-i şerifler iyidir, güzeldir ama hep başka hadîs-i şeriflerle beraber düşünmek lazım. Birçok hadîs-i şerifler vardır; o mevzudaki bütün

hadisleri bilip ona göre hüküm çıkarmışlardır müctehidlerimiz. Tek bir hadise bakıp da hüküm çıkarmak uygun olmaz. Bir konu enine boyuna bilinmeden olmaz; kanunun hepsini bilmeden bir maddesine göre bir uygulama yaparsan başka bir mâni çıkar, yine olmaz.

Biz bir bilet aldık, bir yerden sonra; “Kullanmayacağız, iade edelim.” dedik, “Alamayız, aldığınız yere vereceksiniz.” dediler. Bakın bir mâni çıktı, ummadığımız bir şey. Evet, insan bir bilet aldı mı alır, verdiği zaman da parasını alır ama çeşitli meseleleri olabiliyor.

Bizim mezhebimizin bu konudaki hükmü nedir?

Bir imam namazı kılmış, oturmuş, o oturduğu sırada sen cumaya gelip imama uymuşsun. Kalkınca kaç rekât kılacaksın?

Hanefî mezhebine göre iki rekât kılacaksın. Şafiîlere göre bu hadisi şerife uymuşlar, dört kılar.

Eğer Şafi mezhebinden kardeşimiz varsa içinizde, oturmuşken yetişmişse imama o dört kılacak.

j. Sabah ve İkinci Namazları

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹⁰

¹⁰ Müslim, *Sahih*, c.III, s.283, no:956; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.462, no:9955; İbn-i Hibban, *Sahih*, c.IV, s.452, no:1583; Beyhaki, *Sünenü'l- Kübra*, c.I, s.367, no:1595; Ebu Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.VII, s.638, no:20663; *Camiü'l-Ehadis*, c.XLI, s.399, no:45445.

مَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الصُّبْحِ قَبْلَ أَنْ تَطْلُعَ الشَّمْسُ
فَقَدْ أَدْرَكَ الصُّبْحَ وَمَنْ أَدْرَكَ رَكْعَةً مِنَ الْعَصْرِ قَبْلَ
أَنْ تَغْرُبَ الشَّمْسُ فَقَدْ أَدْرَكَ الْعَصْرَ

(حم. خ. م. د. ت. ن. ه. عن أبي هريرة؛ حم. م. ن. ه. عن عائشة وعن ابن عباس)

RE. 399/8 (*Men edreke rek'aten mine's-subhi kable en tatlu'a's- şemsü, fekad edreke's-subha; ve men edreke rek'aten mine'l-asri, kable en tağrube's-şemsü, fekad edreke'l-asr.*)

Şimdi bir başka namaz meselesi geldi bu hadisi şerifte. Bir kimse sabah namazını geciktirdi, geciktirdi; güneş doğma zamanı yaklaştı. Geldi baktı ki bir cemaat var, onlar da hemen ucu ucuna namaza durmuşlar, “Allahu ekber!” dedi, imama uydu, bir rekât kıldı, onlar selâm verdiler. Kendisinin bir rekâtı vaktin dışında kaldı; onlar selâm verince vakit bitti. Bu mânayı düşünün, hadisi o zaman anlarsınız.

“—Kim sabahın bir rekâtına yetişmişse, sabaha yetişmiş” demektir, “Vakti içinde bir rekâtına yetişti mi, ötekisi de ona tâbi olarak kabul olur.” Mesele bu.

(*Men edreke rek'aten mine'l-asr*) “İkinci namazında da böyle, tam güneş batmasına yakın son bir cemaat buldun, “Allahu ekber!” dedin, bir rekât kıldın, selâm verdiler, vakti içinde namazı bitirdiler; Sen daha “Üç rekât kılacağım!”. derken, vakit doldu.”

Şimdi ne olacak?

İşte ikinci gene olmuş oldu diyor Peygamber Efendimiz. Güneş batmadan evvel bir rekâtını tutturabilmişsen, kılabilmişsen, o zaman olur. Bu imamla da olur, burada imam kaydı yok, tek başına olduğu zaman da olur. Yani bir rekâtını vakti içinde kıldıysa, ötekine tabii olur manasına...

k. Malını Aynen Bulan Alır

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹¹

مَنْ أَدْرَكَ مَالَهُ بِعَيْنِهِ عِنْدَ رَجُلٍ قَدْ أَفْلَسَ فَهُوَ

أَوْلَى بِهِ مِنْ غَيْرِهِ

(خ. م. د. عن أبي هريرة)

RE. 399/9 (*Men edreke mâlehû bi-aynihî inde racülin kad eflése, fehüve ehakku bihî min gayrihî*)

Ticaret hayatında bir kimse bir kimseye mal vermiş, sonra o karşıdaki adam iflas ediverdi, adam parasını alamadı. Gitmiş adamın dükkânına bakmış ki, verdiği mallar orada duruyor ama başka alacaklılar da gelmiş, yığılmış. Onlar da, ondan alacaklı, adam iflas etti. Şimdi durum ne olacak? Bu manzarayı düşünün; hadisi ona göre dinleyin!

¹¹ Buhârî, *Sahîh*, c.VIII, s.242, no:2227; Müslim, *Sahîh*, c.VIII, s.192, no:2913; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.340, no:2590; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VI, s.44, no:11023; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.276, no:10470; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.401, no:45461.

Diyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Men edreke mâlehû bi-aynihî*) “Kim malını aynen iflas etmiş olan adamın yanında aynen bulursa; (*fehüve ehakku bihî min gayrih*) o malı almaya o şahıs başkalarından daha fazla lâyıktır.”

“—Bu benim verdiğim paketler aynen duruyor.”

Evet başka alacaklıları da var ama, o mal tamamen kendisinin, işte orada aynen duruyor. Adam iflas etmiş, parasını da veremedi. “Bu benim malım!” der, onu alır.

I. Cemaat Sevabına Yetişmek

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:¹²

مَنْ أَدْرَكَ الْإِمَامَ جَالِسًا قَبْلَ أَنْ يُسَلَّمَ فَقَدْ أَدْرَكَ
الصَّلَاةَ وَفَضْلَهَا

(الحاكم في تاريخه عن أبي هريرة)

RE. 399/10 (*Men edreke'l-imâme câlisen kable en yüsellime, fekad edreke's-salâte ve fadlehâ.*)

“Kim imam oturmuşken ona yetişmişse. namaza yetişmiş ve faziletini almış demektir. Rekâtları kaçırsa bile, imam selâm vermeden yetişmişse, o namaza ve faziletine ermiş demektir.” İmam selâm verdikten sonra kendisi tamamlar, o namaz olur.

¹² Dâra Kutnî, *Sünen*, c.II,s.12, no:11; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.644, no:20697; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.397, no:45438.

m. Kırk Sabah Cemaate Yetişmek

Bir hadisi şerif daha okuyup bitiriverelim:

Enes ibn-i Mâlik'ten rivayet edilmiş bir hadîs-i şeriftir. Peygamber Efendimiz devamlı imamla namaz kılmanın fazileti hakkında bir müjde veriyor:¹³

مَنْ أَدْرَكَ التَّكْبِيرَةَ الْأُولَىٰ مَعَ الْإِمَامِ أَرْبَعِينَ
صَبَاحًا بِصَلَاةٍ كُتِبَ لَهُ بَرَاءَتَانِ بَرَاءَةٌ مِنَ النَّارِ
وَبَرَاءَةٌ مِنَ النِّفَاقِ

(أبو الشيخ عن أنس)

RE. 399/11 (*Men edreke't-tekbirete'l-ûla me'a'l-imâmi erba'îne sabâhan bi-salâtin, kütibe lehû berâetân: Berâetün mine'n-nâri, ve berâetün mine'n-nifâk.*)

(*Men edreke't-tekbîrete'l-ûlâ*) “Kim ilk *Allahu ekber*'i idrak ederse...”

İmam mihraba geliyor, saflar kuruluyor. “*Allahu ekber*” deyip namaza duruyor. *Tekbîre-i ûlâ* derler buna, ilk tekbir... Ondan sonra namazın içinde rukûlarda secdelerde tekbirler oluyor; o ayrı.

“—İlk tekbire kim yetişirse, imamla beraber *Allahu ekber* demeye kim muvaffak olursa.” me'a'l-imâmi ‘imamla beraber’

¹³ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.565, no:20279; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XLI, s.398, no:45439.

Ne kadar müddet? (*Erbaîne sabâhan*) “Kırk sabah imamla beraber *Allahu ekber* demeye yetişirse, ilk Allahuekber’i, kaçırmazsa.” Sonradan gelmek tarzında değil; önceden ona yetişmek tarzında.”

(*Bi-salâtin*) “Namazıyla beraber.” Namaz kılarken ilk tekbirine, *Allahu ekber*’ine yetişmişse (*kütibe lehû berâetâni*) ona iki tane beraat verilir:

(*Berâetün mine’n-nâr*) “Birisi; cehennemden azatlık beraati.”

“—Sen cehennemden azat oldun, cennetlik oldun.”

“—Al sana bu vesika elinde bulunsun da, seni yanlışlıkla yakalayıp cehenneme atmasınlar, gösterirsin!” gibi cehennemden azatlık beratı.

(*Ve berâetun mine’n-nifâk*) “Bir de münafıklıktan beraat vesikası.”

“—Artık sen münafık değilsin, hâlis muhlis müslümansın, işte garanti belgesi...” mânasına iki tane beraat verilir. Birisi cehennemden azatlık beraati, birisi münafık olmadığının beraati.

Bu hadisten ne anlıyoruz?

Bu hadisi şeriften anlıyoruz ki; müslüman cemaate koşacak. Hele hele; kırk sabah peş peşe, hiç evinde kılmadan imamla beraber ilk *Allahu ekber*’e yetişmek şartı ile kılsa buna sahip olur. Kırk gün...

Cenneti kazanmak için insan neler yapar?

“—Boğaz içinde sana bir yalı vereceğiz.” deseler insan neler yapar?

Allah-u Teâlâ cenneti verecek, bunu yapmamız lazım, bunu yapmaya çalışın. Bu hadîs-i şerifleri duyunca her birinden faydalanmaya çalışın. Mesela müslümanın gönlüne o sevinci vermeye çalışın. Mesela kırk sabah ilk Allahu ekber'e yetişmek. Bunu yapmaya çalışın ki, Allah-u Teâlâ Hazretleri bildiklerini tatbik edene bilmediği ilimlerin mânevî kapısını açar. O zaman ârif kimse olur insan. Bildiğini tatbik etmezse kapılar kapanır; kalbi, kafası katılaştır. Onun için bildiğinizi tatbik edin, Allahu Teâlâ hazretleri bildiklerimizi tatbik edip hadisleri yaşayıp Peygamber Efendimiz'in şefaatine ermeye nail eylesin...

Bir kardeşimiz kâğıt verdi bana diyor ki;

“—Burada, kadınlar tarafında cemaatle namaz kılınmaz.” diye kadınlara namaz kıldırıyorlar, bunu açıklarsanız memnun olurum.” demiş. Yani başka kadınlara cemaate uymuyorlar diyorlar manasında herhalde

Burada kadınlar için bir yer var, biliyorsunuz. Yan taraf bahçe. Bahçenin yanında bir ev aldık; “Kadınlar gelsin de Peygamber Efendimiz'in bu hadîs-i şeriflerini dinlesin, onlar da cennetlik olsun.” diye istedik, orada yer aldık. Yalnız erkekler cennete gitmesin, mâaile herkes cennete gitsin diye hanımlara bir yer aldık.

Ama harap bir ev; yandaki evlerden birisi. Bu kürsüden bütün kardeşlerime duyurmaya çalıştım: “Bakın Ramazan’ın gelmesine iki ay var. Şu kadınların yerini güzel yapalım, etmeyin eylemeyin şu kadınlara güzel bir yer yapalım!” dedim, olmadı. O iki ay geçti, Ramazan da geçti, ondan sonra bayram da geçti. Bakalım daha neler geçecek?

Baktım olmuyor, olmayınca dedim ki arkadaki avlunun arka tarafında odalar var. Orada hat dersi görüyor talebeler güzel ilmi çalışmalar oluyor. Oraları kadınlara verelim, otursunlar muntazam dinlesinler hadisi şerifleri.

Biz burada üç ay, beş ay konuşmuşuz, şu hoparlör bozukmuş, kadınlara ses gitmemiş. Bizim maksadımız onlar da duysun. Çoluk çocuklarına onlar öğretecek; annelerin çocuklar üzerinde tesiri daha fazla. İki üç ay sesi duymamışlar. Neden sonra arkadaşlarımız kontrol etti, bağlantıyı kurdular. “Orası olsun.” dedik, olmadı. “Haydi yan tarafı biraz kafes mafes bir şeyler yapalım yani buradan bakıldığı zaman görülmeyecek hale gelsin. Şuraya gelsin hanımlar.” Orası da olmadı. Şimdi orası ayrı bir bina, arada duvar var, bir kısmı kible tarafından da önde; orada namaz olur mu?

Olmaz. Yan tarafında cemaat olacak, pencere de açık olacak; cemaat bağlantısı, hava bağlantısı olunca o zaman kılabilirler; orada bağlantı yok. Bu tarafında da abdest alma yerleri var; o bakımdan orada namaz kılamıyorlar. Biz diyorduk ki;

“—Erkeklerin burada oturup kubbenin altında dersleri dinledikleri gibi, ona yakın münasip bir tarzda, kadınlar da dinlesin!”

Haklı değil miyim? Öyle istiyorduk ama daha yapamadık. İnşallah içinizden bir babayiğit çıkar, bir gayretli kimse de, bu derdi halleder. Hanımların hem namaza uymalarını, namazı cemaatle kılmalarını sağlar, hem de hanımlar güzel bir yere kavuşurlar inşaallah...

Fâtiha-i şerife mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

08. 07. 1984 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

